

NORGES HØYESTERETT

Den 7. mai 2024 ble det av Høyesteretts ankeutvalg med dommerne Normann, Falch og Stenvik i

HR-2024-837-U, (sak nr. 24-054175SIV-HRET), sivil sak, anke over kjennelse:

Redd Ullevål Sykehus

(advokat Helge Skogseth Berg)

mot

Staten v/Kommunal- og
distriktsdepartementet

(Regjeringsadvokaten
v/advokat Ida Thue)

avsagt slik

K J E N N E L S E :

- (1) Saken gjelder spørsmålet om et søksmål skal avvises fra domstolene etter tvisteloven § 1-4.
- (2) Redd Ullevål Sykehus er en forening som har til formål å sikre videre drift av Ullevål sykehus som et stort lokal- og regionssykehus.
- (3) Foreningen har saksøkt staten med krav om at to statlige reguleringsplaner 28. februar 2023 kjennes ugyldige. Reguleringsplanene gjelder henholdsvis Gaustad sykehusområde og Nye Aker sykehus. Planene er vedtatt som ledd i arbeidet med å etablere nye Oslo Universitetssykehus (nye OUS). De innebærer at Ullevål sykehus i praksis erstattes av nye sykehus på Gaustad og Aker.
- (4) Staten påsto saken avvist, og Oslo tingrett avsa 26. september 2023 kjennelse med denne slutningen:
  - «1. Sak 23-050237TVI-TOSL/03 avvises fra Oslo tingrett.
  2. I sakskostnader for tingretten betaler foreningen Redd Ullevål Sykehus 15 000 – femtentusen – kroner innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av kjennelsen.»
- (5) Redd Ullevål Sykehus anket til lagmannsretten, og Borgarting lagmannsrett avsa 7. februar 2024 kjennelse med denne slutningen:
  - «1. Anken forkastes
  2. I sakskostnader for lagmannsretten betaler foreningen Redd Ullevål Sykehus 27 200 – tjuesyvtusentohundre – kroner til staten ved Kommunal- og distriktsdepartementet innen 14 dager fra kjennelsen er forkynt.»

- (6) *Redd Ullevål Sykehus* har anket kjennelsen til Høyesterett med påstand om at søksmålet fremmes, og at foreningen tilkjennes sakskostnader for lagmannsretten og Høyesterett.
- (7) Hovedanførselen er at foreningen har søksmålsadgang. Den representerer allmenne interesser, som helse- og pasientsikkerhet og miljøhensyn. Fortsatt drift ved Ullevål sykehus er et bærende premiss for realisering av disse formålene. Lagmannsretten gjør en uriktig vurdering av hva som vil være virkningene av at et søksmål fører frem. Dersom reguleringsplanene blir kjent ugyldig, vil flytting ikke kunne skje før nye planer eventuelt vedtas og realiseres, og Ullevål sykehus vil derfor bestå i lengre tid.
- (8) *Staten v/Kommunal- og distriktsdepartementet* har påstått at anken nektes fremmet, subsidiært at den forkastes og i begge tilfeller at staten tilkjennes sakskostnader for Høyesterett.
- (9) *Redd Ullevål Sykehus* er en *ad hoc*-forening, opprettet med det ene formålet å hindre nedleggelse av Ullevål sykehus. Slike foreninger har ikke søksmålsadgang med mindre de representerer allmenne interesser. Det gjør ikke foreningen, som i stedet bruker ulike argumenter som kan bygge opp under at sykehuset ikke skal legges ned. Staten er også enig med lagmannsretten i at søksmålets virkninger er for avledet sett opp mot foreningens formål.
- (10) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker:
- (11) Lagmannsretten har avvist søksmålet fordi det ikke hører under domstolene. Ankeutvalget har da full kompetanse, jf. tvisteloven § 30-6 bokstav a.
- (12) Det er ubestridt og ikke tvilsomt at foreningen *Redd Ullevål Sykehus* har partsevne etter tvisteloven § 1-2*§ 2-1 andre ledd, og at gyldigheten av de identifiserte reguleringsplanene er «rettskrav», jf. tvisteloven § 1-3 første ledd. Det er også ubestridt og utvilsomt at kravene både har tilstrekkelig tilknytning til staten som har truffet vedtakene, og har tilstrekkelig aktualitet, jf. § 1-3 andre ledd.
- (13) Spørsmålet er derfor om rettskravet har tilstrekkelig tilknytning til foreningen som har reist saken. Her inneholder § 1-4 første ledd en særskilt regel:
- «Foreninger og stiftelser kan reise søksmål i eget navn om forhold som ligger innenfor organisasjonens formål og naturlige virkeområde å ivareta, når vilkårene i § 1-3 er oppfylt.»
- (14) Regelen var ny i tvisteloven, men bygget på etablert rettspraksis. Det følger av lovforarbeidene at regelen «ikke skal stenge for en videre utvikling av søksmålsadgangen gjennom rettspraksis», se Ot.prp. nr. 51 (2004–2005) side 156 og 366.
- (15) Ordlyden i § 1-4 viser at søksmålet må gjelde forhold som ligger innenfor foreningens formål og naturlige virkeområde å ivareta. I HR-2021-417-P *Acer I* avsnitt 131 er det, med henvisning til forarbeidene, sagt at avgjørende må være «de virkninger som det omtvistede forhold har når det gjelder organisasjonens formål». I dette ligger etter ankeutvalgets syn at søksmålet, om foreningen vinner frem, må *bidra til oppfyllelsen* av foreningens formål.

- (16) Lagmannsretten viser til at søksmålet ikke vil «realisere» foreningens formål om å sikre videre drift av Ullevål sykehus. Begrunnelsen er at selve relokaliseringsbeslutningen, som her er truffet av Helse Sør-Øst HF, ikke er angrepet i søksmålet og derfor vil bestå.
- (17) Ankeutvalget bemerker at dette bygger på en for snever forståelse av tvisteloven § 1-4. Det er som nevnt tilstrekkelig at søksmålet bidrar til oppfyllelsen av foreningens formål, noe det etter ankeutvalgets syn vil gjøre. Får foreningen rett i at de angrepne reguleringsplanene er ugyldige, er resultatet egnet til – i det minste – å forsinke nedleggelsen av Ullevål sykehus.
- (18) Lagmannsretten viser også til at foreningens *anførsler* ikke styrker søksmålets tilknytning til foreningens formål. Retten peker på at anførslene bygger på regler som ivaretar miljøhensyn, og at slike hensyn vurderes å ligge utenfor foreningens formål.
- (19) Ankeutvalget bemerker at tvisteloven § 1-4 ikke begrenser hvilke *anførsler* foreningen kan fremsette til støtte for sine krav. I proposisjonen på side 367 står det at det ikke er avgjørende om «det rettslige grunnlag» har til formål å fremme samme verdier som organisasjonens formål. Vurderingen etter § 1-4 skal med andre ord knyttes til søksmålets virkninger, ikke dets rettsgrunnlag. Det er derfor ikke nødvendig for ankeutvalget å gå inn på spørsmålet om foreningens formål omfatter miljøhensyn.
- (20) Staten har anført at foreninger som er opprettet for å få gjennomslag for én bestemt sak – *ad hoc*-foreninger – normalt ikke vil oppfylle vilkårene i § 1-4. Det er vist til at når søksmålet fra en slik forening ble fremmet i Rt-2003-833 *Stopp Regionfelt Østlandet* (SRØ), var forutsetningen at foreningen forfulgte en bestemt allmenn interesse – i den saken natur- og miljøhensyn.
- (21) SRØ-kjennelsen viser at foreninger som er opprettet for å få gjennomslag for én sak, typisk en lokaliseringssak, kan være søksmålsberettiget. Ankeutvalget er ikke enig med staten i at det i slike tilfeller er en forutsetning at foreningen forfølger en bestemt allmenn interesse. Ut over å ta stilling til om søksmålet bidrar til oppfyllelsen av foreningens formål, legger ikke tvisteloven § 1-4 opp til at domstolene skal vurdere hvilke interesser foreningen kan forfølge.
- (22) Foreningen må imidlertid, i tillegg til å ha en fast organisasjonsstruktur, fremstå som en *representativ og naturlig ivaretaker* av den interessen som det fremsatte krav skal tilgodeses. Ankeutvalget viser her til SRØ-kjennelsen avsnitt 41 og Schei med flere, *Tvisteloven kommentarutgave*, Juridika, sist oppdatert 1. mars 2024, kommentarer til § 1-4 punkt 2.
- (23) I den forbindelse peker ankeutvalget på at Redd Ullevål Sykehus har eksistert i seks år og har i overkant av 1 000 betalende medlemmer. Foreningen har gjennom årene arbeidet på forskjellige måter for å realisere sitt formål. Det er derfor ikke tvilsomt at foreningen er en representativ og naturlig ivaretaker av den interessen som ligger i å hindre nedleggelse av Ullevål sykehus. Bedømt isolert er foreningen likevel en mindre naturlig ivaretaker av den interessen som måtte ligge i å hindre etablering av sykehus andre steder. Den nære sammenhengen som her eksisterer mellom disse interessene, tilsier imidlertid etter ankeutvalgets mening at foreningen fremstår som en tilstrekkelig representativ og naturlig ivaretaker av den interessen som de fremsatte kravene tilgodeses.
- (24) Ankeutvalget er på denne bakgrunn kommet til at søksmålet må fremmes for tingretten.

- (25) Redd Ullevål Sykehus har vunnet saken og har krav på å få dekket sine sakskostnader, jf. tvisteloven § 20-2 første ledd.
- (26) Foreningen har krevd dekket 107 000 kroner for lagmannsretten, som inkluderer merverdiavgift. Det er fremlagt oppgave, og kravet tas til følge, jf. § 20-5 første ledd. I tillegg kommer rettsgebyret for lagmannsretten på 7 458 kroner.
- (27) Foreningen har ikke lagt frem oppgave over sakskostnadene for Høyesterett. Kravet tilkjennes derfor med 18 750 kroner, som inkluderer merverdiavgift, jf. tvisteloven § 20-5 fjerde ledd. I tillegg kommer rettsgebyret for Høyesterett på 7 662 kroner.
- (28) Kjennelsen er enstemmig.

S L U T N I N G

1. Søksmålet fremmes til behandling i tingretten.
2. I sakskostnader for lagmannsretten og Høyesterett betaler staten v/Kommunal- og distriktsdepartementet til Redd Ullevål Sykehus 140 870 – etthundreogførtitusenåttehundreogsytti – kroner innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av denne kjennelsen.

Ingvald Falch
(sign.)

Kristin Normann
(sign.)

Are Stenvik
(sign.)

*Rettet 10. mai 2024 i medhold av tvisteloven § 19-8.

Ingvald Falch
(sign.)